

**Príbeh na týždeň:
Múzeum Andyho Warhola v Medzilaborciach**

~

***A Story for the Week:
Andy Warhol Museum in Medzilaborce***

***Příběh na týden:
Muzeum Andyho Warhola v Medzilaborcích***

by

Lukáš Mano

Rádio Slovensko

SYNOPSIS

Príbeh na týždeň: Múzeum Andyho Warhola v Medzilaborciach

V rubrike Príbeh na týždeň sa redaktor Lukáš Mano venuje Múzeu Andyho Warhola v Medzilaborciach – približuje jeho históriu, rekonštrukčné plány do budúcnosti, priestory aj slávne umelcové diela, ktoré sa v Medzilaborciach nachádzajú. Spolu s riaditeľom inštitúcie a kurátorkou hovoria o kvalitách Warholovej tvorby, o tom, prečo boli jeho práce spočiatku kontroverzné a až neskôr ich svet vnímal ako umenie. Autor sa v príbehu sústreďuje aj na umelcov osobný život, jeho vrúcny vzťah s mamou. V reportáži priblížime poslucháčom aj slávnu newyorskú Factory, v ktorej na samotného Warhola spáchali atentát. Predstavíme aj dedinku Miková, v ktorej sa narodili Warholovi rodičia a dodnes tam žije priamy Andyho príbuzný. Rozhlasová reportáž venovaná 30. výročiu založenia Múzea Andyho Warhola v Medzilaborciach bola rozdelená na 5 častí a vysielala sa v Rádiu Slovensko v období od 30. augusta do 3. septembra 2021 ako súčasť dokumentárneho cyklu „Príbeh na týždeň“ (od pondelka do piatka, každý deň jedna časť). Do súťaže Prix Bohemia Radio 2022 posielame prvú časť reportáže.

A Story for the Week: Andy Warhol Museum in Medzilaborce

In his radio report, the RTVS editor Lukas Mano handles the topic of Andy Warhol Museum in the town of Medzilaborce, incl. its history, premises, reconstruction plans for the future, as well as famous works by this outstanding world-known artist, exhibited in the museum. Thanks to interviews with the museum's director and curator, the listener gets to know about the qualities of Warhol's work and finds out why his art was first deemed controversial to become acknowledged and renowned later on. The author also focused on artist's private life, incl. his heartfelt relation with his mother. And last but not least, the report takes the listener to a radio visit of the famous New York Factory - the venue of attack on Warhol, and the village of Mikova, where Andy's parents were born and where one of his relatives still lives by now. The radio report, dedicated to the 30th anniversary of the Andy Warhol Museum in the town of Medzilaborce (Eastern Slovakia), was aired in 5 episodes on Radio Slovensko, 1st radio channel of Radio and Television Slovakia in the period from 30 August to 3 September 2021 as a part of a documentary cycle titled "Príbeh na tyzden" ("A Story for the Week"), broadcast on daily basis from Monday to Friday. We submit Part 1 for the Prix Bohemia Radio Festival 2022.

Příběh na týden: Muzeum Andyho Warhola v Medzilaborcích

V rubrice Příběh na týden se redaktor Lukáš Mano věnuje Muzeu Andyho Warhola v Medzilaborcích - jeho historii, plánům na budoucí rekonstrukci, prostorám a slavným dílům umělce, která se v Medzilaborcích nacházejí. Společně s ředitelem instituce a kurátorem hovoří o kvalitách Warholova díla, o tom, proč byla jeho díla zpočátku kontroverzní a teprve později je svět začal vnímat jako umění. Autor se v příběhu zaměřuje také na umělcův osobní život, na jeho vroucí vztah k matce. Reportáž posluchače seznámí také se slavnou newyorskou továrnou, kde byl Warhol sám zavražděn. Představíme vám také vesnici Mikova, kde se narodili Warholovi rodiče a kde dodnes žije jeden z jeho přírodních příbuzných. Rozhlasová reportáž věnovaná 30. výročí založení Muzea Andyho Warhola v Medzilaborcích byla rozdělena do pěti částí a vysílána na Rádiu Slovensko od 30. srpna do 3. září 2021 v rámci dokumentárního cyklu "Příběh na týden" (pondělí až pátek, každý den jedna část). Do soutěže Prix Bohemia Radio 2022 posíláme první část reportáže.

Original script

Hudba

Andy Warhol sa narodil v Pittsburghu a po štúdiách sa presťahoval do New Yorku, kde si vybudoval povesť jedného z najvýznamnejších svetových umelcov dvadsiateho storočia. Vďačil za to najmä svojej práci a usilovnosti, keď dokázal preraziť vo svete pop artu. Martin Cubjak, riaditeľ Múzea moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach.

Martin Cubjak: *„Pop-art v skratke znamená vlastne populárne umenie. Pracuje so zrozumiteľnými témami, vnáša do umenia princípy každodenného života a nejakým spôsobom sa stotožňuje s tým, čo ľudia bežne prijímajú cez deň. Či to je v rámci konzumu, v rámci reklamy napríklad... V zásade je to populárne umenie, ktoré dokázalo veľmi elegantným spôsobom stierať hranice medzi vysokým umením – tým vážnym – a medzi nízkym.“*

Práve preto si ho Andy, ktorý sa na vrchole popularity ocitol v sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia, obľúbil. V tých časoch o ňom už ľudia vedeli, že je synom emigrantov z východného Slovenska.

Martin Cubjak: *„On žil hektický život umelca, ktorý bol na výslni dlhé roky. Vedel o svojom pôvode, vedel, že aký režim tu je. A vedel, prečo tu neprišiel, pretože keby tu prišiel, by tu spôsobil len problémy. Už keď sa išlo zakladať to múzeum – prvé myšlienky v osemdesiatom ôsmom, v osemdesiatom deviatom – tak proste vtedajšia ŠtB si myslela, že cez Warhola tu CIA chce urobiť nejakú kontrarozvedku a sledovať východný blok a rozvracať ho a tak ďalej. Čiže, keď takéto bludy dokázali byť na stole koncom osemdesiatych rokov, čo by asi bolo v šesťdesiatych alebo sedemdesiatych rokoch, keby sa tu Warhol objavil ako slávny umelec pop-artu s takýmto pôvodom.“*

Hudba

Martin Cubjak: *„Kým nepadol komunistický režim, tak tu bolo jediné umenie – socialistický realizmus. A umenie pop-artu bolo považované za buržoázne, kapitalistické a doslova také nechcené. Čiže, keď Andy Warhol zomrel v tom osemdesiatom siedmom roku, tak tu prišiel jeho starší brat John pozrieť si kraj, z ktorého odišli ich rodičia do Ameriky a vznikla taká myšlienka, kedy John povedal, že by bol rád, keby vznikla nejaká galéria alebo múzeum, ktoré by boli takou pamiatkou, že tieto korene sem smerujú.“*

Pôvodne sa hovorilo o tom, že múzeum by mohlo vzniknúť v Prahe, Bratislave či Prešove.

Martin Cubjak: *„Ale nikto to nechcel, tak to urobíme tu v Medzilaborciach. Zo začiatku sa to zdalo veľmi absurdné, kdesi v diaľke v malom periférnom mestečku zakladať takéto múzeum. Ale tá stopa času ukázala, že vôbec to malo zmysel a realitou tohto príbehu je to, že dnes tu sme stále.“*

Hudba

Predel

Redaktor: *„Práve teraz vstupujem do Múzea Andyho Warhola v Medzilaborciach, no a pri obchodíku so suvenírmi ma víta kurátorka Carmen Cilipová.“*

English script

Music

Andy Warhol was born in Pittsburgh and after graduation he moved to New York City and gradually gained recognition and became one of the most renowned artists of the 20th century. Thanks to his hard work and diligence he became a pop-art icon. Martin Cubjak, the director of The Andy Warhol Museum of Modern Art in Medzilaborce:

Martin Cubjak: "The abbreviation pop-art stands for popular art. This art movement works with understandable topics, incorporates daily life principles into art by utilizing mundane mass-produced objects of everyday consumption used in marketing campaigns, etc. ... In principle, the pop art movement aimed to blur the boundaries between the serious "high" art and the "low" art."

And that is why Andy, reaching his peak of popularity in the 70ies and 80ies, grew fond of the pop art movement. In that time people knew already that he was a son of immigrants coming from eastern Slovakia.

Martin Cubjak: "He led a hectic life of a prominent artist. He knew where his parents came from and he was well aware of the regime in our country. And he knew why he did not come over for a visit, as coming here would only cause him trouble. Even as the initial idea was raised in 1988 – 1989 to establish a museum dedicated to Andy Warhol in eastern Slovakia, the State Security (the secret police force in communist Czechoslovakia) was concerned that the museum was only a cover-up and the CIA intends to base a counter-intelligence unit here in order to spy on the Eastern bloc and carry out subversive activities. Well, seeing the amount of nonsense that was present in Czechoslovakia towards the end of the 80ies, you can imagine what would the visit of the king of pop-art cause in here in the 60ies or 70ies."

Music

Martin Cubjak: "Until the fall of the Soviet regime there was only one official art here – socialist realism. And the pop-art movement was considered bourgeois capitalist art that was unwanted. When Andy Warhol died in 1987, his older brother John came for a visit to the home country of their parents and during this visit the idea of a museum was mentioned for the first time as John said it would be nice if a gallery or a museum was established here in memory of the roots of their family."

The original idea was to establish a museum in Prague, Bratislava or in Prešov.

Martin Cubjak: "But nobody wanted to do it, so we decided to establish the museum here in Medzilaborce. At first the idea of opening a museum in a small city in the border region of the country appeared totally absurd. But it has been proven over time that the decision was the right one and made sense, as the museum is still open here after 30 years."

Music

Ident

Reporter: "I am just entering the Andy Warhol Museum in Medzilaborce and the curator Carmen Cilipová greets me at the souvenir shop."

Carmen: „Dobrý deň, vitajte u nás v múzeu.“

Redaktor: „Pani Cilipová, prečo je toto múzeum také populárne?“

Carmen: „Je také špecifické. Predstavuje síce osobnosť svetového umenia – Andyho Warhola – ktorý má však korene neďaleko, práve v dedinke Miková. O tom sa môžeme dozvedieť, keď pôjdete so mnou do expozícií nášho múzea...“

Redaktor: „No a už je to aj dobre počuť, že sme zmenili miesto a sme v expozícii, ktorá sa volá Život Andyho Warhola.“

Carmen: „Táto expozícia o pôvode Andyho Warhola v podstate obsahuje artefakty, fotografie, listiny, pohľadnice, oblečenie, okuliare...“

Redaktor: „Vidím tu aj figuríny, ktoré sú oblečené ako Andy Warhol. A tieto veci mal aj Andy na sebe?“

Carmen: „Áno. Napríklad – tú koženú bundu veľmi rád nosil. Vidíte ju aj tam na tej fotografii, takže to sú tie autentické veci, ktoré tu máme od založenia múzea.“

Autentické sú aj Andyho diela, ktoré namaľoval v New Yorku. Práve jeho východoslovenským či rusínskym koreňom vďačíme za to, že skončili v Medzilaborciach.

Martin Cubjak: „Keď sa Andyho pýtali, že odkiaľ pochádzal, tak jeho známa veta bola: ‚Ja som odnikiaľ.‘, kde vlastne kódoval to, že v tom čase, keď to Andy hovoril, tak Rakúsko-Uhorsko už neexistovalo, už to bolo Československo. A ďalej reagoval na to, že národnosťou bol Rusín a Rusíni nemali vlastné územie. Takže on takýmto spôsobom to kódoval. No a keď tí jeho rodičia odchádzali do tých Spojených štátov, tak to bola súčasť emigračnej vlny. Ľudia odchádzali za prácou a za lepším životom, aby sa tu raz mohli vrátiť. A mnohí z nich sa, samozrejme, nevrátili a bol to prípad aj Andyho rodičov.“

Carmen: *"Good afternoon, welcome in our museum."*

Reporter: *"Mrs. Cilipová, why is this museum so popular?"*

Carmen: *"Because it is specific. It is dedicated to a world-famous artist whose parents come from this region, from the village of Miková. The expositions in our museum will tell you more about his family roots..."*

Reporter: *"As we can hear we have just changed location and we are looking at the exposition titled 'The Life of Andy Warhol'."*

Carmen: *"This exposition dedicated to the family roots of Andy Warhol contains various artefacts, photographs, letters, postcards, clothes, glasses, etc. ..."*

Reporter: *"I can see here figures that are dressed as Andy Warhol. Did Andy wear these clothes?"*

Carmen: *"Yes. For example this leather jacket, he loved wearing it. You can see him wearing this jacket in that photograph, these are authentic artefacts that we have here since establishing the museum."*

Authentic are also Andy's artworks he created in New York City and thanks to his eastern Slovak or Ruthenian roots we can admire his work in Medzilaborce, too.

Martin Cubjak: *"When being asked where he came from, Andy's famous answer was 'I am from nowhere'. By saying this he meant that the Austro-Hungarian Empire where his parents came from no longer existed and their homeland was part of Czechoslovakia. And also his nationality was Ruthenian and Ruthenians did not have their own country. He was encoding it this way. His parents left their homeland during a migration wave. People were leaving the country for economic reasons, their intention was to get a job abroad, gain a better standard of living and eventually return back home one day. But many of them did not come back, as was the case of Andy's parents, too."*